

Nærings- og fiskeridepartementet

Att: postmottak@nfd.dep.no

Kopi: Vibeke Andersen

22 Mars 2018

Høringsuttalelse - rapport etableringshindringer i dagligvarehandelen

Scandza AS er et norsk mat- og drikkekonsern som eier flere små og mellomstore leverandører til dagligvarekjedene. I Norge gjelder dette Synnøve Finden, Sørlandschips, Finsbråten, Leiv Vidar og Bonaventura. Vi har produksjonsanlegg på Tolga, Lillehammer, Lier, Hardanger, Alvdal, Hønefoss, Kristiansand og Eidsvoll, med til sammen 600 årsverk. Scandza omsetter for ca. 3 mrd. nok i året i Norge.

Oslo Economics konkluderer, i sin rapport *Etableringshindringer i dagligvarehandelen*, at stor konsentrasjon i leverandørleddet kan være en av flere etableringshindringer for nye aktører i dagligvarehandelen.

Scandza AS eier meieriprodusenten Synnøve Finden og kjøttforedlingsbedriftene Finsbråten og Leiv Vidar. Felles for disse bedriftene er at de opererer i et norsk marked, delvis beskyttet av importvernet. Markedet er dominert av to store leverandører med få konkurrenter. I dette høringssvaret har Scandza konkretisert tiltak som kan gjøres i meierisektoren. Disse tiltakene er også overførbare til kjøttindustrien.

Oslo Economics forslår å lempe på etableringshindringen som leverandørleddet representerer. Scandza er enig i at konsentrasjonen i leverandørleddet er en etableringshindring, og har tydelige forslag til tiltak som kan gjennomføres.

Scandza mener det må være virksom konkurranse i hele verdikjeden for mat, og at det er fullt mulig å gjøre tiltak som vil bedre konkurransesituasjonen blant de norske leverandørene. Dette gjelder særlig innenfor meierisektoren. Det er vanskelig å etablere seg, og vokse, i norsk meierisektor. Det er flere grunner til dette. Blant annet uenighet om råvarepris, ulik tilgang på råvare, og komplisert infrastruktur. Dette henger igjen sammen med reguleringer i norsk landbrukspolitikk og Tines rolle som både markedsregulator og dominerende aktør.

Konkurranserefremmende tiltak i meierisektoren

Tines konkurrenter har relativt sett feil råvarepris på råvaren melk (http://www.konkurransetilsynet.no/globalassets/filer/publikasjoner/rapporter/rapport-konkurransen_i_norge.pdf, s.131, Bjørnenak, m. fl. 2005, 2013). Dette er en etableringshindring for nye og eksisterende aktører. I et forsøk på å veie opp for dette er det i dag tre konkurranserefremmende tiltak. Tiltakene er *dimensjonerte avgifter og tilskudd som skal sørge for at Tine, som dominerende aktør, blir stilt overfor en strengere økonomisk akkord relativt til andre aktører.* (St.prop. 77 (2006-2007))

Disse konkurranserefremmende tiltakene finansieres av forbrukerne gjennom prisutjevningsordningen (PU). *Prisutjevningsordningen skal bidra til at melkeprodusentene får samme pris for melken uavhengig av geografisk lokalisering og anvendelsen på meieriet. Ordningen skal legge til rette for at målprisen på melk kan oppnås. Det er også et viktig hensyn å sikre like konkurransevilkår for meieriene som deltar i ordningen.* (landbruksdirektoratet.no)

En rapport fra landbruksdirektoratet (Evaluering av konkurransefremmendetiltak i prisutjevningsordningen for melk. Rapport nr. 23/2017) konkluderer med at tiltakene isolert sett virker, og ønsker man ytterligere å bedre konkurransevilkårene, må man styrke tiltakene.

Scandza mener:

- Det må gjennomføres tiltak som sørger for reelt like tilgangspriser til råvaren melk til norske aktører på leverandørleddet, uavhengig av hva melken foredles til.
- De konkurransefremmende tiltakene virker ikke tilstrekkelig etter hensikten, da det i dag ikke er like vilkår for konkurranse.
- Skal det bli konkurranse på like vilkår mellom leverandørene må de konkurransefremmende tiltakene forsterkes.

Lik tilgang på råvare

Tilgang på råvaren melk en utfordring for Scandzas bedrift Synnøve Finden. I dag mottar Tine 94 % av alle melkeleveranser fra norske melkebønder. Det vil kreve store kapitalinvesteringer å etablere parallell infrastruktur til innhenting av melk, lik Tines. Samtidig som det er virker svært krevende å få melkeprodusenter til å bytte leverandør (<http://www.nationen.no/article/q-meieriene-vil-ha-flere-melkebonder/>). Dette utgjør, mener vi, en betydelig etableringshindring i meieribransjen.

Skal en meieribedrift kunne konkurrere med Tine er bedriften avhengig av melkeleveranser fra Tine, innenfor de rammene dagens forsyningsplikt setter. I dag har Tine en forsyningsplikt på 15 millioner liter til ett meieri. En økt eller ubegrenset forsyningsplikt vil senke barrierene for nyetableringer, og gi rom for vekst for eksisterende aktører. (<http://www.konkurransetilsynet.no/nb-NO/aktuelt/nyheter/2017/kronikk2/>)

Scandza mener:

- Det må gjennomføres tiltak som sørger for reelt lik tilgang til melk ved å fjerne eller heve taket på leveringsplikten til Tine.

Konklusjon

Scandza mener det må være virksom konkurranse i hele verdikjeden for mat. For å kunne lempe på etableringshindringen som følge av stor konsentrasjon på leverandørleddet må man sette inn tiltak som sørger for like konkurransevilkår for leverandørene. I dag er det reelt sett ikke like vilkår, hverken på pris eller tilgang på råvaren, mellom de store dominerende leverandørene og utfordrerne.

Med hilsen

Sofie Oraug-Rygh (sign.)
Direktør Samfunns- og myndighetskontakt
Scandza AS